

Asia: VN/27997/2023

Lausuntopyyntö Kansallisesta ruokastrategiasta 2040

Luku 3.1: Reiluus ja kannattavuus

Yleisiä huomioita ja havaintoja strategialuonnoksen lukuun 3.1: Kannattavuus ja reiluus

-

Strateginen tavoite 1: Arvonlisä jakautuu aiempaa tasaisemmin ruokaketjussa

Huomioita ja havaintoja

-

Strateginen tavoite 2: Ruokavienti ja kansainvälinen kilpailukyky kasvaa

Huomioita ja havaintoja

-

Strateginen tavoite 3: Ruoka-ala on houkutteleva ja reilu

Huomioita ja havaintoja

-

Strateginen tavoite 4: Tuotantoeläinten hyvinvointi lisääntyy ja lisää väliotsikko

Huomioita ja havaintoja

-

Strateginen tavoite 5: Reilu datatalous luo arvoa ruokajärjestelmään

Huomioita ja havaintoja

-

Luku 3.2: Huoltovarmuus

Yleisiä huomioita ja havaintoja strategialuonnoksen lukuun 3.2: Huoltovarmuus

-

Strateginen tavoite 1: Riskienhallinta vahvistuu ruokajärjestelmässä

Huomioita ja havaintoja

-

Strateginen tavoite 2: Ruuantuotannon jatkuvuus turvataan

Huomioita ja havaintoja

-

Strateginen tavoite 3: Tuotantopanosten omavaraisuusaste nousee

Huomioita ja havaintoja

-

Luku 3.3: Luonnon kantokyky

Yleisiä huomioita ja havaintoja strategialuonnoksen lukuun 3.3. luonnon kantokyky

-

Strateginen tavoite 1: Ruokaketjun ilmastovaikutukset vähentyvät

Huomioita ja havaintoja

-

Strateginen tavoite 2: Luonnon monimuotoisuus lisääntyy ja luonnontila paranee

Huomioita ja havaintoja

-

Strateginen tavoite 3: Ravinnepäästöt vähentyvät ja peltojen vesitalous paranee

Huomioita ja havaintoja

-

Luku 3.4: Ruokakulttuuri ja hyvinvointi

Yleisiä huomioita ja havaintoja strategialuonnoksen lukuun 3.4. Ruokakulttuuri ja hyvinvointi

-

Strateginen tavoite 1: Kotimaisten elintarvikkeiden käyttö lisääntyy ja ymmärrys ruokajärjestelmästä vahvistuu

Huomioita ja havainnot

-

Strateginen tavoite 2: Mahdollisuus terveelliseen ruokaan lisääntyy

Huomioita ja havainnot

-

Strateginen tavoite 3: Ruoka on osa rikasta ja elävää ruokakulttuuria

Huomioita ja havainnot

Kouluruokailulla on tässä tärkeä rooli. Nykyinen kouluruokailu ei kuitenkaan tue tätä, koska tavoitteena on vain tarjota laskennallinen energia ja ravintoaineet mahdollisimman nopeasti. On hyvä muista, että vain syöty ruoka ravitsee. Kouluruokailun tulisi olla osa ruokakulttuurin elävöittämistä ja samalla hyödyntää sitä oppimisympäristönä.

Strateginen tavoite 4: Yhteisöllisyys ruuan ympärillä kasvaa ja vahvistaa hyvinvointia

Huomioita ja havainnot

-

Luku 4: Kehitettävät valmiudet

Huomioita ja havainnot lukuun 4 Kehitettävät valmiudet

-

Muuta kommentoitavaa

Muita huomioita strategiasta.

Strategiasta puuttuu mitattavissa olevat tavoitteet. Tarkoitus, että toimenpidesuunnitelmassa asetetaan tarkemmat tavoitteet ja toimenpiteille asetetaan sen hetkiseen tietoon perustuvat vaikuttavuusmittarit ja -tavoitteet on haastava, koska toimenpidesuunnitelma on vain neljäksi vuodeksi kerrallaan. Tämä on liian lyhyt aika sellaisille tavoitteille, jotka vaativat rakenteellisia uudistuksia. Toteutus neljän vuoden pätkissä ei luo pitkäjänteisyyttä ja sitoutumista strategian toteutumiselle.

Tästä johtuen strategiassa tulisi asettaa mitattavat konkreettiset päämäärät, joita pyritään toteuttamaan toimenpidesuunnitelmien avulla. Ruokajärjestelmien kehittymisen ja tavoitteisiin pääsyn seuraamiseksi tulisi asettaa arviointikehikko, joka koostuu huolella valituista indikaattoreista

(esim. Schreefel et al. 2024). Toteutumisen seurantaan vaatii läpinäkyvyyttä ja kokonaisvaltaista lähestymistapaa, jossa tunnistetaan muun muassa missä kontekstissa (esim. maantieteellinen alue), kenen näkökulmasta (esim. viljelijän vai yhteiskunnan) valitut indikaattorit mittaavat strategian toteutumista.

Visiossa olisi ollut myös hyvä tunnistaa, että eri toimijoilla on eri tavoitteita. On realistista ajatella, että tulevaisuudessakin kestävään ja kannattavaan ruoantuotantoon pyritään hyvin erilaisilla toimilla. Esimerkiksi osa toimijoista painottaa teknologisia ja mittakaavaedun tuomia ratkaisuja, kun toiset taas painottavat enemmän esimerkiksi paikallisuuteen perustuvia ratkaisuja. Sen sijaan, että pyritään löytämään visio ja strategiakuvaus, joka saadaan hyväksyttäväksi lähes kaikille toimijoille, olisi voinut olla kestävyyssiirtymän näkökulmasta paljon tarkoituksenmukaisempaa tunnistaa erilaiset lähestymistavat ja erittää erilaisten toimijoiden visiot ja strategiat toisistaan. Tällöin strategiaan olisi ollut helpompaa saada konkreettisempia tavoitteita ja toimenpiteitä.

Myös alueellinen näkökulma jää strategiassa vähäiseksi. Jatkossa olisi hyvä harkita, jos tulevat toimenpideohjelmat voitaisiin toteuttaa alueellisina.

Kari Koppelmäki
Ruralia-instituutti, Helsingin yliopisto